

УРОШ ЗУПАН

ПРВИ ДАН КРАЈА СВЕТА

ДРВО НЕБА

Убрзо након Ноћи Светог Јована са дрвета неба почне да се осипа цваст.

Прво је зелена. Онда постане блед пламен, који ће уништити себе у јунској светлости.

Када се то деси, дрво изгуби свој густ мирис, који ме је некад натерао да запишем:

„Ailanthus altissima.

Philadelphus.

Lonicera fragrantissima.

Мирис дрвета неба му је увек изнова врати – неизмењену – иако она, која је још само делимично она, о томе не зна ништа. За њу је неважан, као што су за њега неважне неке друге жене – којима мирис другог дрвећа и другог цвећа врати њега – неизмењеног. А он о томе не зна ништа.”

Шта се заиста догодило?

Стајали смо у мирису дрвета неба, уроњени у њега као у дах невидљивог бића, које је обухватило целу ноћ. И твоје тело и твоје усне били су део ноћи, али и одвојени од ноћи; једва видљиви. Лебдели су преда мном, у потпуном складу са временом које не дише у сну.

Иако се није десило оно што сам желео да се деси,
да дрхтим у теби и да се моја
кожа продужава твојом а твоја мојом,
да будемо издвојени из времена и утиснути у њега,
као знак да у неком трену сасвим припадамо једно другом,
крајем сваког јуна станем под било које дрво неба
и пустим да ми цваст, која се осипа на ветру
и догорева бледим пламеном, веје на главу.
Да ми њен мирис враћа неку давну,
како за тебе тако и за мене изгубљену тебе.

Понекад сам сâм. Понекад је са мном пријатељ,
који једини разуме о чему говорим
када говорим о мирису дрвета неба
и о оној коју тај мирис враћа.
Онда пријатељ и ја стојимо под његовом крошњом
и лебдимо у опојној ваздушној маси која чува ноћ,
и ћутимо, не тужни, тек мало замишљени,
а скоро срећни, јер знамо да након замирања мириса,
који потискује удаљено сећање пред собом,
почиње најслађе лето.

АКО СУ НЕГДЕ НЕБЕСА

Последњи издисаји сунца се као златан прелив
на торти држе висина. Под њима је свет
другачији, прадавном кретњом Творца
потиснут ка мрачним дубинама,
које на својим раменима товари све ближа ноћ.

Шетам са керушом по шуми и између травњака.
Никаквих звукова који би одавали
да су у близини путеви, град и светла.
Никаквих амбиција. Не осећам никакву мржњу,
никакав бол, никакав страх од оног што стиже.

Ако су негде небеса, онда су вероватно таква:
средина јуна, вече, усамљен човек, у бескрајом трену
помирен са собом и са светом, његов пас,
зрикавци, мирис покошене траве, звезде и свици
и који сат даље осветљени прозори
и неколико вољених који чекају да се врате кући.

КЕРУША И ЛЕТО

Спора указања лета. Сваке године исте слике,
које ми никада не досаде.
Сваке године прелети невидљивих птица које шуште у угрејаном
ваздуху.
Сваке године дуге сенке које се дробе на врелом асфалту као
запаљена хартија.
Сваке године лења пажња према свету, као да се информације
које шаље међу нас цеде кроз нечујну опну
и тако губе сву оштрину.

Кћи и ја лежимо свако на својој страни кревета.
Крај наших ногу дрема керуша. Понекад одлучи
да покаже своју нежну припадност, и лиже нам босе ноге.
(Наша захвалност је светла као златни прелети невидљивих птица.)
Кћи гледа у телефон, као да зури у велику тајну.
Ја гледам у књигу и зурим у велику тајну.
Тајна је понекад тако велика,
да се изгубим међу речима и реченицама и у измишљеном времену.
Тако велика да ме успава и измести у други свет.

Напољу вирус хара планетом и живи свој двоструки живот.
Видљив, који описују статистике и наводе новине
и погребни заводи.
Тајни, који нико не разуме.

У хладном стану се на грамофону врти плоча –
Голдбергове варијације.
На њој Глен Гулд живи посмртним животом.
Притиска на клавирске дирке и примерено својој старости
успорава и оживљава Баха.
Негде из тамне дубине пред унутрашње очи доплове ми стихови:
Тражим шћиа је највећа сујројноста смрћии.
Мислим да је музика. Барокна музика.
Моја кћи то још не разуме. Ја разумем све боље.

А керуша и лето?
Њих двоје око тога никада не разбијају главу.

БИЛ ЕВАНС

По Готфриду Бену

Елегантан. По стилу облачења сличан Билу Бароузу.
(Сличан и по много чему другом,
али ни приближно тако отпоран и жилав.)
Носио је тамна одела и наочаре дебелих оквира.
И као брадат и дугокос, увек беспрекорно очешљан.
А над клавиром стално нагнут, као да је преломљен у леђима,
као да из ваздуха који дели чело од клавијатуре чита невидљиви
нотни запис.

Додирујући црне и беле дирке
поклонио се првом божјем саговорнику Баху
и осталим мајсторима,
којима је ушао у мисли и тела и тако их
истовремено, обожаване, вратио у живот.

Његове жене: ништа гламурозно, ништа,
што се сунча под сјајем рефлектора,
што хода по црвеном тепиху,
смеје се на пријемима и на насловницама часописа,
као колега Мајлс и његове Сисели Тајсон, Жана Моро и
Жилијет Греко.

За њега су више биле конобарице.
Неко, ко би му родио сина.
Неко, ко би се с њим склонио у осаму и чувао га.

Иначе – образован, јасних ставова. Велики читалац
Платона, Волтера, Фројда, Томаса Мертонa и Сартра.
Болесне јетре: хепатитис,
опљачкан изнутра, повремено испао из колосека,
повређен и рањен смрћу оних
који су били његова сидра.
Џанки, који је починио најдуже самоубиство.

Али свирајући, и када већ скоро мртав,
увек прибран, недодирљив анђео танких, дугих прстију,
који лебди у музици као да је здрав, зацељен,
као да је чаролија звука који је стварао
у том искрењу могла да заузда демоне и заустави време.

Између осталог, потписан на најсветлијим звездама:
The Blues and The Abstract Truth,
Kind of Blue,
Waltz For Debby,
Sunday at the Village Vanguard,
You Must Believe in Spring.

Док су се прсти спуштали и дизали са клавијатуре
закони физике затварали су очи.
Све би дошло на своје место, све се успорило.

Ко га је икада чуо у каквом трију,
у неко летње поподне,
уз пратњу дугих сенки и светлости
која само што не изгуби оштрину,
када у собама и ходницима
коначно завлада мир, или када спори облаци
промешају ускуптеља тела и небо се спрема
на тренутно спасење; на кишу попут молитве,
понеће то са собом на други свет.

То спуштање и подизање.
Те удахе и издахе, као да кожом дише.
Где су једнако важни звуци и тишине,
где су једнако важни згуснути тонови и паузе међу њима,
када кроз комаде и кроз свет све клизи без сумње и страха,
као да нам на склопљене капке веје златни прах
и чак и туга шири око себе некакав топао
и утешно нежан жар.

МЕНХЕТН

Глас стјуардесе нас је отргнуо
од носталгије за домом. Показао је на издужену,
обасјану скулптуру под нама.
На неонски сјај, који је са свих
страна обливала црна вода.

Погледали смо тај призор и у мислима га
именовали – величанствена лепота, коначно
испуњење жеље да спаваш у близини Бога.
Били смо запањени. Свакодневне калварије
дешавале су се унутар неона и светла.

Превела са словеначког
Ана Ристићовић